

HET WESTVLAAMSE LANDSCHAP ALS INFORMELE REKREATIERUIMTE

P. Geldhof,

Direkteur Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd

De behoefte aan recreatie is groot in onze verstedelijkte leefomgeving. De voorbije decennia heeft men gepoogd die behoefte te lenigen door het creëren van een specifieke infrastructuur (pretparken, vakantiedorpen en recreatiecentra). Het gaat hierbij doorgaans om monofunktionele voorzieningen, gericht op de opvang van grote groepen recreanten.

De vraag stelt zich echter of deze benadering nog voldoende perspectieven biedt voor de toekomst. Budgettaire beperkingen, ruimtelijke restricties en vooral het veranderend recreatiegedrag maken een bijsturing van het beleid wenselijk.

Als gevolg van gewijzigde maatschappelijke omstandigheden tekenen zich binnen het recreatieve gebeuren nieuwe trends af. Hierbij staat onder meer een grotere individualisering voorop.

vlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd v.z.w. en het Provinciebestuur alvast het voortouw om het recreatief medegebruik aan te moedigen en verder te ontwikkelen. Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste vormen van recreatief medegebruik met hun mogelijkheden en beperkingen in de provincie. Voorafgaandelijk worden een aantal beschouwingen van algemene aard aan het concept gewijd.

Recreatief medegebruik

Recreatief medegebruik is een term die eerst recentelijk ingang vond in het recreatieve vakjargon. Het verwijst naar recreatieve activiteiten die worden ontwikkeld in gebieden die hiervoor niet specifiek zijn bestemd.

Toch is recreatief medegebruik niet nieuw. Al eeuwenlang maakt de mens

funktie. Bij recreatief medegebruik van het landschap vormt de agrarische ruimte dan die omgeving. Het is vooral in deze betekenis dat hier het begrip wordt gehanteerd. Onder recreatief medegebruik wordt derhalve verstaan: 'het aanwenden voor recreatieve doeleinden van het landelijk gebied, waarbij de gegevenheden van het landschap in principe als recreatieve voorziening fungeren'. Dit sluit niet uit dat incidenteel specifieke voorzieningen met een ondersteunende funktie aangaande het medegebruik in het landschap kunnen worden aangebracht.

Medegebruik veronderstelt ook hoofdgebruik. Kenmerkend voor recreatief medegebruik is dan ook de ondergeschiktheid van de recreatieve activiteiten aan het hoofdgebruik. In agrarische gebieden kunnen derhalve vanuit de landbouw beperkingen (randvoorwaarden) aan het medegebruik worden opgelegd. Het stellen van randvoorwaarden is vaak vereist om het gebied zijn landbouw-ekonomische funktie volwaardig te laten waarnemen en de belangen van de landbouwers veilig te stellen. De randvoorwaarden kunnen ook ingegeven zijn door de bekommernis om de landschaps- en natuurwaarden te behouden of te versterken.

Niet onbelangrijk is voorts het gegeven dat recreatief medegebruik niet kan vereenzelvigd worden met één bepaalde vorm van recreatie. Recreatief medegebruik omvat een brede waaier van activiteiten, die onderling sterk kunnen verschillen en zelfs onverenigbaar zijn. Zowel mobiele en stationaire, als intensieve en extensieve recreatievormen vallen onder de noemer recreatief medegebruik. Bovendien kunnen zij specifiek landgebonden, maar ook oever- en watergebonden zijn. In relatie tot het hoofdgebruik moeten het evenwel inpassbare vormen van recreatie zijn. Recreatief medegebruik is immers mede

---

Recreatief medegebruik van het landschap speelt niet enkel in op de nieuwe stijl van actieve vrijetijdsbesteding, het bevordert ook een rationele aanwending van de open ruimte en motiveert de zorg voor een kwaliteitsvol platteland.

Steeds meer recreanten willen hun vrije tijd op een kratieve, natuurvriendelijke wijze besteden. Een en ander vertaalt zich in een groeiende vraag naar minder gestructureerde vormen van recreatie.

Recreatief medegebruik, of het benutten van het landschap als informele recreatieruimte, lijkt een passende formule om hieraan tegemoet te komen. Recreatief medegebruik speelt niet enkel in op de nieuwe stijl van actieve vrijetijdsbesteding, het bevordert ook een rationele aanwending van de open ruimte en motiveert de zorg voor een kwaliteitsvol platteland.

In West-Vlaanderen namen de West-

gebruik van dreven en wegen om zich in natuur en landschap te ontspannen. Nieuw is wel de aandacht die het begrip thans krijgt als objekt van beleid.

Omtrent recreatief medegebruik bestaan nogal wat misverstanden. Dit komt voornamelijk omdat het concept ruimtelijk op diverse schalen kan worden toegepast. Zo kan recreatief medegebruik betrekking hebben op semi-urbane gebiedsdelen, agrarische zones, maar ook op natuurservaten, scheepvaartwegen en militaire terreinen.

In wezen echter behelst recreatief medegebruik vormen van openluchtrecreatie die plaats hebben in een omgeving met een niet-recreatieve hoofd-

afhankelijk van medewerking door de hoofdgebruikers. Oplossingen voor knelpunten zijn vaak maatwerk op streek- en lokaal niveau. De rol van de overheid is in dit opzicht vooral voorwaarde-scheppend, zowel naar hoofd- als medegebruikers.

De omgevingskwaliteit: conditio sine qua non

Recreatief medegebruik staat of valt met de kwaliteit van het landschap en het landelijk gebied. Die kwaliteit heeft zowel betrekking op milieuhygiënische als ruimtelijke aspecten. De visueel-ruimtelijke eigenschappen zijn evenwel preliminair determinerend voor de recreatieve geschiktheid.

De recreatieve waarde van landelijke gebieden wordt in hoofdzaak bepaald door drie factoren: het algemeen landschapsbeeld, de bereikbaarheid en interne ontsluiting en de geschiktheid voor specifieke recreatievormen.

Een bekoorlijk, visueel-estetisch mooi landschap is voor recreatief medegebruik een wezensvoorwaarde. Een overwegend vlak landschap als West-Vlaanderen zal zijn aantrekkelijkheid vooral ontleen aan het harmonische samenspel van bodem, perceelstructuur,

vegetatie, wegenis en bebouwing. Deze harmonie is broos, bijzonder in de polders, vooral waar bomen schaars zijn en weinig reliëf voorkomt. De horizon mag geen of weinig storende elementen bevatten, want deze dringen zich onmiddellijk aan het oog op. In onze provincie zijn trouwens perspectief en diepte minder het resultaat van hoogteverschillen dan van kleurschakeringen in de vegetatie en het patroon van perceelsgrenzen, waterlopen en wegen.

Ook de (landelijke) bebouwing draagt in belangrijke mate bij tot het landschapsbeeld. Vooral in open landschapstypes is de inplanting, de vorm en de materiaalkeuze van gebouwen van grote betekenis voor het karakter van het landschap. Om een betere integratie van hoeven en aanhorigheden in het landschap te bewerkstelligen werd trouwens recent in de schoot van de WVT en in overleg met het Provinciaal Onderzoekscentrum voor Land- en Tuinbouw te Beitem een beraadsgroep opgericht. Bedoeling is door gerichte voorlichting de landbouwbevolking in eerste instantie voor deze problematiek te sensibilizeren. Op termijn wil men ook een positieve diskriminatie van landschapsvriendelijke inplantingen via een subsi-

dieregeling bewerkstelligen. Tenslotte wordt ook overwogen eenvormige bouwverordeningen terzake te ontwikkelen.

Om voor recreatief medegebruik in aanmerking te komen dient een landschap extern en intern voldoende ontsloten. Vlaanderen, en ook West-Vlaanderen, beschikken over een dicht wegenet, waardoor de meeste landschappen goed bereikbaar zijn. Niettemin is door de aanleg van grote verkeerswegen, de uitbreiding van woonzones en de inplanting van industrieparken, de bereikbaarheid afgenomen. Ook de homogeniteit van het landschap is hierdoor ten dele verloren gegaan. Dit probleem stelt zich vooral in het Zuidoosten van de provincie. Vooral in de stedendriehoek Roeselare-Menen-Kortrijk hypotekeren het beperkte natuurlijke aanbod, het intensiever grondgebruik en de grote bevolkingsdruk het recreatief medegebruik.

Naast het landschapsbeeld en de ontsluiting bepalen ook intrinsieke eigenschappen de bijzondere toepassingsmogelijkheden. Zo nodigt de combinatie van zee, strand en duinen uit tot zonnen; een polderlandschap leent zich bij uitstek voor fietsen; bossen en heide inspireren tot wandelen en natuurex-

Archief WVT

ploratie. West-Vlaanderen biedt in die zin een relatief grote verscheidenheid aan landschappen, die evenveel vormen van rekreatief medegebruik toelaten.

Bovendien kan dit medegebruik nog worden geïntensifieerd door het inbrengen van ondersteunende voorzieningen. In de kontekst van het ondergeschikt karakter van de rekreatieve functie zal deze uitbouw evenwel beperkt blijven en doorgaans gericht zijn op een welbepaalde rekreatievorm. Men denke aan klaphekjes, weide-overstapjes, vee-roosters, bruggetjes, vissteigers, piknik-plaatsen, rustbanken, en dergelijke. Zulke infrastrukturen treffen we reeds aan in onze buurlanden. Zij verruimen aanzienlijk het rekreatief rendement en vergen weinig investeringen.

Wandelpaden in goede banen leiden

Onder de vormen van rekreatief medegebruik neemt wandelen een voor-aanstaande plaats in. Geen openluchtrekreatieve activiteit is democratischer en kan zo algemeen worden beoefend als wandelen. Mede hierdoor is het de gezinsontspanning bij uitstek.

Het weinig verstedelijkte Westvlaamse landschap leent zich in beginsel goed voor wandelrekreatie. Vooral de meer gesloten landschapstypes met een grote visuele differentiatie, zoals duinterreinen, parken en heuvelandschappen, spreken de wandelaar aan; polderlandschappen genieten minder de voorkeur. Het open karakter van onze polders biedt vaak te weinig afwisseling voor de doorsnee-wandelaar met een eerder beperkte aktieradius.

Verkeersarme, verharde landwegen zijn in beginsel geschikt voor wandeltochten. Optimaler zijn onverharde dreven, kerkwegels, dijken en jaagpaden. Veel van deze oudere wegentypes dreigen te verdwijnen. Door deze wegen in wandeltrajekten op te nemen kan hun behoud worden beveiligd. Overleg met de landbouwsektor is evenwel aangewezen. Het rekreatief medegebruik mag immers het hoofdgebruik niet belemmeren. Het vaak haaks op de kavels uitgezette verloop van oude kerkwegels kan inderdaad hinderlijk zijn voor een rationele bedrijfsuitbating van akkerlanden. Anderzijds vertegenwoordigen deze openbare voetwegen een uniek wandelpatrimonium. Het verdient daarom aanbeveling bestaande kerkwegels via projekten van ruilverkaveling en landinrichting in de nieuwe kavelstrukturen te integreren. Een dergelijke benade-

ringswijze werd toegepast in de ruilverkaveling Tiegem. Ruim 5 km voetwegen bleven na de herkaveling bewaard. Zij werden bovendien met betonstenen op elementaire wijze verhard om hun blijvend karakter te verzekeren.

In de meest aantrekkelijke gebiedsdelen met een zekere toeristische traditie (Westvlaamse Bergen, de IJzervallei) kan het rekreatief medegebruik ook door kleine voorzorgen en informatieverstrekking over natuur, cultuurhistorie en agrarische bedrijfsvoering worden ondersteund. In die zin ontwierp het Regionale Instituut voor de Samenlevingsopbouw (RISO) een plan voor de uitbouw van piknik-sets langs de IJzer.

Om het wandelen in het landschap aan te moedigen werden zowat overal in de provincie wandelpaden uitgezet. Meestal betreft het initiatieven van partikuliere organisaties of lokale besturen. In sommige regio's heeft het ontbreken van een goede onderlinge afstemming hierbij geleid tot een overmatig aanbod. Een sanering van dit aanbod door meer eenvormigheid in benadering, trajectbeschrijving en bewegwijzering dringt zich op. Door de WVT werd in dit verband een standaard-signalizatie, bestaande uit een houten plank met ingelegd zeshoekig schildje, ontwikkeld. Als kleurkode geldt donkergroen op een witte achtergrond.

De jongste jaren stelt men ook een toenemende belangstelling vast voor doorgaande of lange afstandswandelpaden. In navolging van de Franse 'Routes Grandes Randonnées' werden ook in Vlaanderen meerdere G.R.-routes uitgezet. Een aantal van deze routes, zoals de G.R. 5A (Rondweg West- en Oost-Vlaanderen), de G.R. 129 (Brugge-Dinant), de G.R. 128 (Vlaanderen-route) en de G.R. 130 (Krekengebied-IJzer) doet ook West-Vlaanderen aan.

De G.R.-routes worden door horizontale wit-rode verfstripen gemarkeerd. Een aanvullende bewegwijzering bestaat uit 'wandelbomen', houten signalizatiepanelen. De koördinatie van de G.R.-routes wordt waargenomen door de Vereniging Grote Routepaden.

Een bijzondere vorm van wandelinfrastructuur vormen natuurrpaden, bosleerpaden en landbouwpaden. Het betreffen thema-routes met een edukatieve inslag.

Een provinciaal fietsrouteplan

De fiets neemt binnen het wegverkeer nog steeds een voornaam plaats in. Afgaand op het aantal uitgereikte fietsplaten telde West-Vlaanderen in 1986 ruim 600.000 fietsers. Vooral voor korte afstanden blijft de fiets een gewaardeerd vervoermiddel.

Ook in de rekreatieve sfeer wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van de fiets. Vooral tijdens het zomerhalfjaar is het rekreatief fietsen uitgegroeid tot een populaire vorm van vrijetijdsbesteding. Het gezonde, sportieve en milieuvriendelijke karakter van het rijden per fiets is hieraan zeker niet vreemd.

West-Vlaanderen biedt ruime mogelijkheden voor rekreatief fietsen. De landschappelijke kwaliteiten zijn ook vrij gunstig. Vooreerst is het reliëf overwegend vlak en zacht glooiend, hetgeen ook minder geofende rekreatanten toelaat een rondrit te ondernemen. Verder vertoont onze provincie relatief veel afwisseling (kust, polders, binnenland). Tenslotte zorgt een uitgebreid net van verharde plattelandswegen en (vrijliggende) fietspaden voor een goede ontsluiting.

Een knelpunt vormt wel de bereikbaarheid van het buitengebied vanuit de stedelijke centra. Drukke uitvalswegen bemoedigen vaak verkeersveilige wegverbindingen voor fietsers. Om het landelijk wegennet beter in het bereik van de stedelijke bevolking te brengen, moet men overwegen specifieke, bij voorkeur van het autowegennet ontkoppelde, ontsluitingswegen voor fietsers aan te leggen. In die kontekst bepleitte de WVT de aanwending van voormalige spoorlijnen en jaagpaden als alternatieve fietspaden. Jaagpaden en spoorlijnen kunnen immers door hun vrijliggend karakter ten aanzien van het autoverkeer als ideale fietsverbindingen tussen stad en platteland fungeren. Een en ander leidde ertoe dat de Provincie een zestal oude spoorwegbeddingen in beheer nam met het oog op de toerusting ervan als rekreatiewegen. Het betreft de lijnen Zwevegem-Ronse (deeltrajekten Heestert-Avelgem en Avelgem-Spiere), Ieper-Roeselare (deeltrajekt Ieper-Passendale), Roeselare-Menen (deeltrajekt Beitem-Menen), Torhout-Oostende (deeltrajekt Ichtegem Oostende), Nieuwpoort-Diksmuide en Ieper-Kortemark (deeltrajekt Ieper-Langemark). Inmiddels werden de lijnen Nieuwpoort-Diksmuide en gedeeltelijk ook

Torhout-Oostende als wandel- en fietspad heringericht. Gelijkaardige initiatieven werden ook door een aantal gemeenten ontwikkeld aangaande de lijnen Brugge-Eeklo (grondgebied Brugge en Damme), Zwevegem-Ronse (grondgebied Zwevegem), Torhout-Oostende (grondgebied Torhout) en Ingelmunster-Waregem (grondgebied Wielsbeke en Waregem).

Van zijn kant zorgde het Vlaamse Gewest voor een betere toegankelijkheid van de jaagpaden langs een aantal kanalen. Wegverbeteringswerken werden daarbij uitgevoerd, ondermeer langs het kanaal Oostende-Brugge-Gent, Nieuwpoort-Plassendale en de Ieperlee. Nieuwe fietspaden werden aangelegd langs de Leie, het Leopoldskanaal, de Palingbeek, de Afleidingsvaart, de IJzer en de Lo-vaart.

Naast verkeersveilige fietswegen, hebben vooral rekreatieve fietsers behoefte aan gedegen bewegwijzering met nauwkeurige opgave van richting, bestemming en afstand. De algemene, op het autoverkeer afgestemde verkeerssignalizatie komt hier onvoldoende aan tegemoet.

Sinds een tweetal jaar is door het Ministerie van Verkeer ter aanvulling van algemene signalizatie ook voorzien in specifieke richtingswijzers voor fietsverkeer. De nieuwe bebording vindt echter nog maar weinig toepassing; bovendien is zij vooral op het utilitaire fietsverkeer gericht.

Ten behoeve van de rekreatieve fietsers overweegt de Provincie dan ook, naar Nederlands voorbeeld, paddestoelrichtingswijzers uit te zetten. Bedoeling

Archief WVT

is de fietsrekreatie in het kader van rekreatief medegebruik nauwkeurige informatie omtrent bestemmingen en zoekobjecten op korte afstand te verstrekken. Fietsers hebben immers geen boodschap aan richtingswijzers die refereren naar steden gelegen buiten het dagbereik van het niet-gemotoriseerd verkeer.

De piramidale opbouw (4 konische vlakken) van het paddestoelmodel levert tevens het voordeel op de informatieverstrekking te bundelen: één paddestoel-wegwijzer kan tot twaalf verschillende bestemmingen aangeven. Het nieuwe bewegwijzeringssysteem zal volgend jaar experimenteel worden uitgetest in het ruilverkavelingsgebied Paddegat (Stalhille). In de toekomst zal vooral het plattelandswegennet in de polders en de Westhoek met paddestoel-signalizatie worden uitgerust.

Om het fietstoerisme aan te moedigen werd ook vorm gegeven aan een provinciaal fietsrouteplan. Dit plan werd voorbereid door een beraadsgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van WVT, Westtoerisme, de PTDW, het VCGT en AROL. Het voorziet de uitbouw van een netwerk van lokale en doorgaande toeristische routes volgens een uniform concept. Ook wordt een evenwichtige ruimtelijke spreiding betracht. Een eenvormige bewegwijzering zorgt voor een goede herkenbaarheid van de fietsroutes.

In uitvoering van dit plan werden reeds 12 lokale routes (Bulskampveldroute, Leie-Schelderoute, Westvlaamse Bergenroute, Tabaksroute, Oude Dijkenroute, Breduinroute, Langelisroute, Riantepolderoute, Fleternaroute, Cobergherroute, de Moerenroete,

Genteleroute) en 2 lange-afstandsroutes (Noordzeeroute en Vlaanderenroute) gerealiseerd. De lokale routes zijn afgestemd op de toerende rekreatant; doorgaande (LF-routes) routes willen vooral 'trekkende' fiets-vakantiegangers ten dienste zijn. Langsheen deze LF-routes zal het VCGT vanaf 1993 een eenvoudige verblijfsakkomodatie onder de vorm van trekkershutten uitzetten.

In het kader van het provinciaal fietsrouteplan werden ook een aantal voorafmalige autoroutes tot fietsroute omgevormd (zoals de Riantepolderoute en de Genteleroute). Vastgesteld werd dat het concept 'toeristische autocroute' in grote mate door de tijd achterhaald is. Veel rekreatanten blijken op vandaag immers de fiets boven de auto te verkiezen voor een landschapsverkenning. Niettemin zal een afgeslankt aanbod autoroutes, waaronder de gerenoveerde Hoevenroute, gehandhaafd blijven.

Nood aan onverharde wegen voor ruiters

De ruitersport kende in de voorbije jaren een opvallende groei. Naast de beroeps- en quasi-professionele paardesport (wedrennen), heeft het paardrijden als sportieve ontspanning zich tot een zelfstandige activiteit binnen het openluchtrekreatieve gebeuren weten te ontwikkelen.

De belangrijkste handicap voor de verdere ontwikkeling van de wandelruiterij vormt echter het ontbreken van geschikte wegen en paden. Het verkeerswegennet, dat ooit voor het ruiterverkeer werd ontworpen, wordt vandaag de dag gedomineerd door autoverkeer. Bovendien is het wegennet, ook in

Archief WVT

landelijke gebieden, vrijwel geheel verhard. Verharde wegen zijn zoals bekend voor ruiters niet aangewezen. Veelal nemen ruiters dan ook hun toevlucht tot bermen en wegzomen.

Om het buitengebied voor de wandelruiterij aantrekkelijk te maken, zijn niet-verharde paden onontbeerlijk. In dit licht verdient het aanbeveling de schaarse nog resterende veldwegen en dreven in hun oorspronkelijke staat te bewaren. Bij voorkeur kunnen ze ook in een bijzonder net van ruiterroutes worden opgenomen.

De WVT ontwierp zo'n netwerk reeds in 1976. Het voorzag in een provinciaal ringpad waarop diverse assen voor doorgaand en lokaal ruiterverkeer aansloten. Dit plan kreeg slechts ten dele uitvoering, mede omwille van de terughoudendheid van lokale besturen. Enkele jaren terug werd het ruiterpadenplan in opdracht van de Provincie door het Vrij Instituut voor Lichamelijke Opvoeding Ter Borch (Tielt) geaktualiseerd, waarbij vier kerngebieden werden onderscheiden: Zuid West-Vlaanderen, het Heuvelland, de Tielte regio en het Brugse Ommeland. Het nieuwe plan wil in elk kerngebied een ruiterroute-netwerk ontwikkelen. Naderhand zouden de kerngebieden dan onderling door doorgaande routes worden verbonden. Voor het uitzetten van de route-trajekten wordt een beroep gedaan op het verenigingsvoluntariaat.

Het provinciale plan kreeg inmiddels een begin van uitvoering, met ruitercircuits in Zwevegem en Heuvelland. Knelpunt vormt evenwel het onderhoud en de nazorg van doorgaande routes, die slechts sporadisch worden gebruikt. Bij lokale circuits, vertrekkend vanuit ruitersrijsholen en manèges, is er, mede door de meer intensieve benutting een sterkere sociale controle.

Ruitercircuits kunnen ook aangewezen zijn om diverse rekreatengroepen (bv. wandelaars, fietsers, joggers) ruimtelijk van elkaar te scheiden. Zo werden ruiterroutes uitgezet in het Bulskampveld domein, de staatsbossen van De Haan, het Westhoeknatuureservaat en het Beisbroek domein. Met het oog op zo'n zonering wordt door de WVT eveneens een lokale ruiterroute voorbereid in en rond het Rijkvelde domein. Voor het kanaliseren van het ruiterverkeer via uitgezette routes is de medewerking (discipline) van de ruiters onontbeerlijk. Een ideale ruiterroute maakt overwegend gebruik van hooggelegen, goed ontwaterde en aangerolde zand- en

graspaden. Bij intens gebruik van een pad is bodemverdichting evenwel onafwendbaar. Na neerslag zal dit aanleiding geven tot plasmvorming. Druk bezochte ruiterroutes vergen ook regelmatige onderhoudsbeurten.

Waterzuivering prioritair voor de hengelsport

De provincie West-Vlaanderen beschikt over een ruim aanbod viswater, verdeeld over kust en binnenland. De kustwateren, met de havengeulen van Nieuwpoort en Oostende, en de zeehavens van Zeebrugge behoren tot het mariene milieu met een eigen visrechtregime. De binnenwateren maken deel uit van het Schelde- en IJzerbekken. Qua viswatertype vormen zij de 'Bramsemzone'. Deze zone kenmerkt zich door een rijk voedselaanbod, een dichte visstand en een hoge produktiviteit (tot 300 kg vis per ha op jaarbasis).

De binnenwateren omvatten de bevaarbare waterwegen (279 km), de onbevaarbare waterlopen (3.422 km), alsmede afgesloten waterpartijen zoals afgesneden meanders, spuikommen en klei- en zandwinnigsvijvers. De totale vijveroppervlakte bedraagt zo'n 350 ha.

Globaal vertegenwoordigen deze binnenwateren 3.500 ha potentieel viswater. Waterverontreiniging en eutrofiëring maken echter een omvangrijk deel ongeschikt voor sportvisserij. Bovendien wordt het reële hengelaar-aanbod gehypotekeerd door beperkingen voortvloeiend uit de uitoefening van het visrecht. Veel binnenwateren hebben immers een privaatrechtelijk statuut. Een en ander verklaart dan ook

de eerder bescheiden omvang van het aanbod publiek viswater (880 ha).

Recentelijk werd dit aanbod verruimd met een reeks polderwaterlopen van tweede en derde categorie. Daartoe huurde de Provinciale Visserijkommissie het visrecht af van de waterbeheerders, in casu de polderbesturen van de Noordwatering van Veurne, de Watering van Vladslo-Ambacht en de Nieuwe Polder van Blankenberge. Deze nieuwe hengelwateren zijn evenwel onvoldoende bekend bij het hengelpubliek.

Een recent WVT-onderzoek naar het hengelsportgebeuren in de provincie wees immers uit dat het publieke hengelen zich in hoofdzaak concentreert langsheen een vijftal kanalen: de Damse vaart, het kaneel Kortrijk-Bossuit, de Plassendalevaart, het kanaal Roeselare-naar-de-Leie en de Ieperlee. Uit hetzelfde onderzoek bleek ook dat vooral waterverontreiniging deze ruimtelijke concentratie in de hand heeft gewerkt. Waterpollutie wordt ook als hoofdverantwoordelijke aangeduid voor de dalende trend van het aantal hengelsportbeoefenaars (in West-Vlaanderen werden in 1989 amper 17.979 hengelverloven uitgereikt tegen 25.272 in 1983).

In het kader van rekreatief medegebruik van waterlopen door hengelaars dient dan ook prioritair aandacht uit te gaan naar kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater. Ook dringt meer voorlichting van de hengelaar zich op. Op die manier kan de hengeldruk ruimtelijk op een meer evenwichtige wijze worden verdeeld. Voorlichting kan ook bijdragen tot een meer milieubewuste houding van de hengelaar (veel vissers

Archief WVT

Archief WVT

nemen het niet zo nauw met oeverbeplanting en netheid van de visstek). Om het hengelen langs polderwaterlopen aan te moedigen kunnen op beperkte schaal ook vissteigers en parkeerterreinen worden voorzien. In functie van de visstand verdient ook de uitbouw van natuurtechnische beek- en oeverprofielen in het kader van waterbeheersing en oeverversterking meer aandacht. Natuurbelangen kunnen op die manier verzoend worden met de aspiraties van hengelaars en boeren. Een goed voorbeeld van deze multifunctionele benadering vormt het door de PTDW ontwikkelde waterbeheersingsplan voor het Groot Geleed te Gistel. Gelijkaardige ontwerpen worden thans in het kader van de ruilverkaveling Eggewaartskapelle voorbereid voor de Steengracht en de Krommegracht te Veurne.

Andere vormen van rekreatief medegebruik

Benevens de hoger beschreven rekreatievormen zijn er tientallen andere die door grotere of kleinere bevolkingsgroepen worden beoefend en waarvoor het platteland het ruime kader vormt.

Sommige ervan zijn complementair (bv. piknikken of het verzamelen van planten of insecten), andere hebben een

uitgestrekte terreinoppervlakte vandoen en zijn om die reden op het platteland aangewezen (bv. zweef- en sportvliegen, valschermspringen, jacht). Weer andere maken gebruik van specifieke landschapsonderdelen zoals natuurexploratie in reservaten en natuurgebieden, pleziervaart op kanalen en surfen op spaarbekkens.

Het buitengebied vormt echter ook het kader voor allerlei horeca-bedrijven, dancings en andere commerciële ontspanningsgelegenheden. Ook omwille van het rekreatief medegebruik van het platteland is de willekeurige inplanting van woningen of de lintbebouwing langs de wegen niet goed te keuren. Het opvallend gebrek aan stedenbouwkundige tucht bedreigt nog steeds het aanzijn van veel landschappen.

Natuur- en landschapsparken (regionale landschappen) houden een bijzondere vorm van rekreatief medegebruik van het landschap in.

Het concept 'landschapspark' is in feite gegroeid uit het begrip 'natuurpark', dat op zijn beurt een directe vertaling is van het Duitse 'Naturpark' (A. Toepfer). 'Naturpark' is een door de wet voorzien beschermd statuut, dat aan een aantal waardevolle landschappen in de Bondsrepubliek werd verleend. In dit statuut wordt naast het natuurbehouds-

aspect vooral het toeristisch en rekreatief belang van die gebieden beklemtoond. Gelijkaardige concepten treffen we ook in Engeland en Frankrijk aan, waar respectievelijk sprake is van 'National Parks' en 'Parcs Nationaux' en 'Parc naturels régionaux'. In Nederland wordt hiervoor de term 'nationaal landschap' gehanteerd. Naar analogie hiermee wordt thans in Vlaanderen van 'regionaal landschap' gesproken.

Het begrip regionaal landschap staat voor relatief uitgestrekte gebieden met een oppervlakte van enkele duizenden hektaren, die representatief zijn voor een bepaalde streek door hun algemeen aspect en door de diversiteit van hun onderdelen. Ze omvatten bijgevolg zowel natuurterreinen en waardevolle agrarische landschappen als het cultuurpatrimonium binnen het gebied (onroerend: stads- en dorpskernen, kastelen, vestingswerken, boerderijen, abdijen, kerken en kapellen, molens,...; roerend: interieurs, kunstverzamelingen, beelden,...; verder ook volksgebruiken, lokale feesten, streekambachten en dergelijke). De onderdelen moeten zoveel mogelijk hun huidige bestemming kunnen behouden; de natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden genieten een bijzondere bescherming. In sommige gevallen is een menselijke

ingreep noodzakelijk om deze waarden te optimaliseren of te herstellen (oprichting van reservaten, restauratie en valorisatie van monumenten, herstel of verfraaiing van geschonden gedeelten, herinvoering van verdwenen landschapselementen, ontwikkeling van potentiële natuurgebieden, openstelling van particuliere eigendommen,...). Belangrijk is ook de sociale functie: regionale landschappen moeten ten dienste staan van de bevolking, die er het verbroken contact met de natuur en het verleden moet kunnen vinden. Daardoor is de rekreatieve betekenis van regionale landschappen groot. De rekreatie zal er immers een schat van landschapselementen en monumenten vinden, die door hun sterke concentratie een grotere aantrekkelijkheid hebben dan objecten die moeilijk te bereiken zijn of geïsoleerd liggen in een versteedelijkte omgeving (eco-toerisme!).

Op het einde van de jaren 60 bestond bij de bevoegde overheidsinstanties een positieve bereidheid om een aantal testgebieden voor dit concept te reserveren.

Toen echter in 1973 de uiteindelijke Wet op het Natuurbehoud tot stand kwam, was het statuut van de natuurparken dermate afgezwakt dat de oprichting ervan volgens de ondertussen vrij algemeen aanvaarde principes onmogelijk werd. Begin jaren 80 kwam het thema landschapspark opnieuw in de belangstelling door de financiering van een aantal proefprojecten door de Koning Boudewijnstichting. Ook werd voorzien in een wettelijk statuut voor de landschapsparken in het aangekondigde Decreet op het Natuurbehoud. Uiteindelijk werd dit echter niet weerhouden, zodat er tot op heden geen wettelijk statuut is om landschapsparken uit te bouwen.

Tegen die achtergrond is duidelijk dat nog meer inzicht moet komen in de vraag hoe de belangen van hen die het platteland bewonen en er een inkomen verwerven, in het bijzonder de landbouwers, binnen zo'n concept hun beslag kunnen krijgen.

Zeer recentelijk werd door de huidige Gemeenschapsminister van Leefmi-

lieu en Huisvesting opdracht gegeven een vijftal pilootprojecten voor regionale landschappen in Vlaanderen te ontwikkelen. Het grenslanschap van de Westvlaamse Bergen vormt één van de weerhouden testgebieden.

Bronnen:

B. Maes, *Tussen de bedrijven door; Een studie over het rekreatieve medegebruik in agrarische gebieden*. Breda, 1981.

Naar buiten; rekreatief medegebruik van het landelijk gebied. Beleidsnota provincie Noord-Holland, 1991.

P. Geldhof, Omtrent de rechtsaanspraken van kerkwegels, in *Groenkontakt* nr. 3, jaargang 1979.

P. Geldhof, *De hengelsport in West-Vlaanderen*. WVT, 1989.

P. Geldhof, Beleidsopties voor de rekreatieve valorisatie van het Westvlaamse achterland, in *West-Vlaanderen Werkt*, nr. 1, 1990.

KREDIETEN OP KORTE TERMIJN

SOEPELHEID

Uw onderneming moet regelmatig eerst zelf uit eigen zak betalen en ziet pas later haar geld binnenkomen. En uw leveranciers of andere derden eisen soms ook waarborgen.

Om behoeften te financieren die verband houden met de exploitatiecyclus van uw onderneming kan U in vertrouwen terecht bij de NMKN. Wij staan U bij met de nodige soepelheid om de prestaties van uw onderneming steeds te verbeteren.

De NMKN is bijzonder actief op het gebied van de financiering op korte termijn van de ondernemingen en biedt U verschillende krediettechnieken aan : kaskrediet, straight loans, disconto- en acceptkrediet, borgstellingskrediet, documentair krediet, enz...

Aarzel niet en neem vandaag nog contact op met ons Netwerk voor de Ondernemingen. Kies voor soepelheid en vraag naar de formule die U het best uitkomt. In een echte geest van partnership zullen wij U gaarne bijstaan.

NMKN. Samen maken wij uw projecten waar.
Tel.: 02/214 15 23 - Fax: 02/ 218 04 78